

Отже, загально визнано, що права і свободи людини – це такий правовий інститут загальнолюдських цінностей, для якого характерне встановлення єдиних міжнародно-правових стандартів. На сьогодні у світі існує багато інститутів і механізмів, спрямованих на захист прав і свобод людини і громадянина, але права особистості часто порушуються, а способи їх захисту не завжди досить ефективні.

Список використаних джерел

1. Верланов С. О. Європейська соціальна хартія: особливості принципів міжнародного тлумачення (за матеріалами практики Європейського комітету соціальних прав). *Бюл. М-ва юстиції України*. 2008. № 2. С. 119–130.
2. Добрянський С. П. Актуальні проблеми загальної теорії прав людини. *Праці Львів. лабораторії прав людини і громадянина НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування АПрН України. Серія І. Дослідження та реферати*. Л.: Астрон, 2006. Вип. 10. С. 105–110.
3. Добрянський С. П. Хартія Європейського Союзу про основні права як втілення здобутків загальної теорії прав людини. *Бюл. Мін-ва юстиції України*. 2003. № 5. С. 42–48.
4. Клименко А. Л. Міжнародно-правові гарантії здійснення права людини на соціальне забезпечення. *Право та інновації*. 2016. № 1(13). С. 23–244.
5. Пушкар О. В. Реалізація європейських стандартів публічного управління щодо забезпечення прав людини та напрямки їх упровадження в Україні. URL: <http://www.dridu.dp.ua/zbirnik>

Науковий керівник: асистент кафедри Владишевська В. В.

НОВІКОВА ДАР'Я ВІТАЛІЙВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»

ОКРЕМІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ТЯГАРЯ ДОКАЗУВАННЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

За міжнародними правовими стандартами встановлено, що найвищою цінністю є людина, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека. Тема захисту прав людини є провідною в багатьох міжнародних угодах, конвенціях та пактах. В своїй роботі хотіли би висвітлити питання розподілення тягара доказування, що безпосередньо стосується захисту прав людини, особливо права на справедливий суд та презумпцію невинуватості. Категорія тягара доказування є дискусійною як у теоретично-науковій площині, так

і у судовій практиці Європейського суду з прав людини та міжнародних конвенціях.

Розкриваючи вище сказане, слід зазначити, що за ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. (далі – Конвенція) у визначенні кримінального обвинувачення кожному гарантовано право на справедливий розгляд справи щодо нього незалежним і безстороннім судом і застосування презумпції невинуватості [1, с. 270]. Аналогічні гарантії містить і Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966 р. Хоч вона має право на захист, тобто доводити свою позицію та наводити відповідні докази. Через такі тонкощі й необхідно чітко розподілити суб'єктів, на яких покладається саме тягар доказування, щоб під час кримінального процесу права підозрюваної (обвинуваченої) особи не були порушені.

Комітет Варшавської конвенції (Конвенції Ради Європи про відмивання, виявлення, вилучення, конфіскацію доходів від злочинної діяльності та про фінансування тероризму) закликав держави-учасниці у разі серйозних правопорушень ефективно застосовувати положення про перекладання на підозрюваного тягаря доказування законного походження передбачуваних доходів або іншого конфіскації. У даній конвенції, а саме п. 4 статті 3 зазначено: «Кожна Сторона вживає таких законодавчих та інших необхідних заходів, що вимагають від правопорушника, щодо серйозного злочину або злочинів, як вони визначені національним правом, розкриття джерела походження передбачуваних доходів або іншого майна, що підлягає конфіскації, тією мірою, в якій така вимога не суперечить принципам національного законодавства» [2, с. 163].

Тобто, при скоєні тяжких та особливо тяжких злочинів особа обвинуваченого не просто має право доказування, а реалізує саме тягар доказування, так як вчинене нею впливає безпосередньо на національну та транснаціональну безпеку, а тому доведення законності доходів є важливим, щоб довести свою невинуватість. Зазначимо, що так як дана конвенція ратифікована Україною, в нашому законодавстві має бути передбачена можливість перекладання тягаря доказування на обвинуваченого.

Питання тягаря доказування доволі часто висвітлюється у судовій практиці Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ). Ставлення до цієї категорії не є однозначним і залежить від обставин справи, яка розглядається.

У рішенні ЄСПЛ «Тангієва проти Російської Федерації» визначено, що обвинувачений має запропонувати «струнку, правдоподібну і несуперечливу версію» подій, яка дає підстави для зміни сторони на яку покладено тягар доказування» [4, § 49]. Тобто, у даному випадку ЄСПЛ відходить від стандартного принципу «тягар доказування лежить на стороні, яка

стверджує» та покладає цей обов'язок на іншу сторону, тобто на державу проти якої подано позов.

Також у випадку, якщо події у справі повністю або здебільшого перебувають у сфері виняткової обізнаності влади, як у справі, де фігурують особи, які перебувають під її контролем під вартою, виникають обґрунтовані припущення щодо травм та смерті, які відбуваються під час перебування під вартових. Більше того, можна вважати, що тягар доказування лежить на владі, яка має надати задовільні і переконливі пояснення. Така позиція зазначена у §100 Постанови Великої Палати Європейського Суду у справі «Салман проти Туреччини» [3, § 100].

Але ж і твердження про те, що тягар доказування, а саме обґрунтованого доведення факту вчинення підозрюваним кримінального правопорушення покладений на сторону обвинувачення і не може перекладатися на захист, чітко простежується у § 77 Рішення по справі «Барбера, Мессеґе і Хабардо проти Іспанії» від 6 грудня 1988 р.: «Під час виконання своїх обов'язків члени суду не повинні починати з попередньої думки про те, що обвинувачений вчинив злочин, в якому обвинувачується; тягар доказування лежить на стороні притягнення до відповідальності, і будь-який сумнів повинен піти на користь обвинуваченого»[5, § 77].

Тому, можемо констатувати, що навіть у європейській судовій практиці не дійшли до єдиної думки на кого ж покладається тягар доказування. Але маємо зосередити увагу, що обвинуваченою у судовій практиці ЄСПЛ є держава, тому положення презумпції невинуватості дуже спірно можемо віднести до даної категорії справ, отже покладання на обвинуваченого тягара доказування є цілком можливим. Що стосується конвенцій, то головним правилом є застосування презумпції невинуватості, а отже тягар доказування реалізує сторона обвинувачення, але коли справа стосується тяжких та особливо тяжких корисливих злочинів, то обвинувачена особа сама реалізує тягар доказування щодо законності її доходів.

Список використаних джерел

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. Офіційний вісник України. 1998. № 13. Ст. 270. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
2. Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму від 16.05.2005. Офіційний вісник України. 2011 р. № 41, / № 95, 2010, ст. 3374 /, стор. 163. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_948#Text

3. Постанова ЄСПЛ від 27. 06. 2000 р. у справі «Салман проти Туреччини» (Salman v. Turkey № 21986/93). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/SO2538>
4. Постанова ЄСПЛ від 29.11.2007 р. у справі «Тангієва проти Російської Федерації» (Tangiyeva v Russia, № 57935/00). URL: <https://www.srji.org/resources/search/65/>
5. Постанова ЄСПЛ від 29.11.2007 р. у справі «Барбера, Мессегре і Хабардо проти Іспанії» (Barbera, Messegue and Jabardo v. Spain № 10590/83).

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри Гуртієва Л. М.

РУДЕЦЬКА ПОЛІНА АНДРІЇВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»

РОЛЬ РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ В НАЦІОНАЛЬНИХ ПРАВОВИХ СИСТЕМАХ

Роль рішень ЄСПЛ правової системи визначається через оцінку виконання цих рішень, а також визнання та подальшого використання останніх.

Щодо виконання рішень, це є обов'язковою вимогою міжнародного договору. Сторони погоджуються на те, що остаточні рішення, що виносить суд, підлягають обов'язковому виконанню [1, ст. 46]. Під остаточними рішеннями розуміють для цілей Конвенції:

- рішення Великої палати;
- рішення палати, якщо сторони у справі підтвердили відсутність намірів звертатися до Великої палати для перегляду справи, або таке клопотання не було надано протягом трьох місяців, або колегія Великої палати не прийняла справу на розгляд [1, ст. 44].

Конвенцією передбачено також особливий порядок нагляду за виконанням рішень Комітетом Міністрів Ради Європи. Так, в загальному порядку остаточне рішення Суду передається Комітетові Міністрів. Якщо комітет, оцінюючи рішення, вважає, що нагляд за виконанням остаточного рішення ускладнений проблемою тлумачення рішення, він може попросити ЄСПЛ надати роз'яснення. Рішення про звернення ухвалюється двома третинами голосів представників, які мають право засідати в Комітеті. Якщо Комітет Міністрів вважає, що держава-відповідач відмовляється виконувати остаточне рішення у справі, після формального повідомлення цієї держави, Комітет може двома третинами ухвалити рішення звернутися до Суду з питанням про додержання цієї країною свого зобов'язання [1, ст. 46].